

Studentenes krav til ny regjeringsplattform

For at Norge skal kunne bli en kunnskapsnasjon, må høyere utdanning og forskning prioriteres kraftig i årene som kommer. Økt satsning på høyere utdanning og forskning vil gi oss ny kunnskap, forståelse og teknologi til å møte utfordringene samfunnet står overfor, og slik forberede oss bedre på fremtiden. For å kunne tilby flere hender i helsesektoren, førskolelærere med høy kvalitet, løse klimaproblemene, bekjempe kriminalitet, finne nye løsninger på u-landsproblematikken med mer, trengs mer og bedre utdanning og forskning. En satsning på forskning og høyere utdanning vil også være viktig for å utvikle nye næringsveier, noe som vil være spesielt avgjørende med tanke på at oljen en dag tar slutt.

Studentorganisasjonene, og sektoren ellers, er skuffet over manglende fokus på høyere utdanning og forskning i valgkampen i høst. Kravene fra sektoren har vært tydelige og stort sett enstemmige. Vi håper med dette at den nye regjeringen ser på høyere utdanning og forskning som løsningen på mange av de største utfordringene vi vil møte i fremtiden, og bruker de neste fire årene til å gjøre Norge til et kunnskapssamfunn.

Studentene krever at følgende tre hovedpunkter blir prioritert i den nye regjeringens arbeid de neste fire årene.

- 1. Kraftig økning i basisbevilgningene til høyere utdanning**
- 2. Legge til rette for heltidsstudenten**
- 3. Dekningsgraden på studentboliger skal være 20 prosent.**

I tillegg har studentorganisasjonene 4 sekundærkrav som er omtalt fra side 5

1. Kraftig økning i basisbevilgningene til høgere utdanning

Studentene sitt viktigste ønske de neste fire årene er en økt satsing på basisbevilgninger til høgere utdanning. Økte basisbevilgninger er prioritert over både studiefinansiering og studentboliger. Mindre økonomisk handlingsrom for institusjonene påvirker studentene direkte. Resultatet er dårligere kvalitet på utdanningen. Dessverre har ikke forsknings- og utdanningsinstitusjonene hatt tilstrekkelig handlingsrom de siste årene. Hovedproblemet er at de mangler de midlene som trengs for å opprettholde den kvaliteten de ønsker, og som Norge trenger.

Finanskrisen la i vår et ytterligere press på utdanningsinstitusjonene. Ved hovedopptaket i sommer var det 11 600 flere som søkte seg til høgere utdanning. Dette er en økning på hele 12,6 prosent. Kunnskapsdepartementet forventer nå en studenteksplosjon på 80 000 studenter frem til 2013 i St.meld nr. 44 "Utdanningslinja".

Studentorganisasjonene spurte i vår rektorene ved alle de norske utdanningsinstitusjonene om bevilgningsnivået de siste årene. I svarene vi har fått er tendensen tydelig: Tre år med manglende bevilgninger har ført til at utviklingen i utdanningskvaliteten har stagnert. I tillegg til manglende lønnskompensasjon forteller rektorene om økende behov for kostbart utstyr innen blant annet teknologiske og helsefaglige utdanninger. Det blir også meldt om at øremerkede aktiviteter ikke er fullfinansierte, samt at høyere lønnstrinn for fagpersoner med økt kompetansenivå ikke er kompensert.

Dette har ført til at utdanningskvaliteten forringes: Konsekvensene er blant annet færre undervisningstimer, mindre bruk av formative vurderingsformer, mindre veiledning og redusert rådgivningstilbud. Andre konkrete eksempler vi har sett er at fagbredden reduseres, forkurs avlyses og personlig oppfølging er fraværende. Mange institusjoner har samtidig måttet kutte i studietilbud, selv om SSB¹ rapporterer at vi vil ha økt behov for personer med høyere utdanning i fremtiden.

For at Kvalitetsreformens intensjoner om mer oppfølging av studentene, samt Regjeringens og Stortingets ambisjoner om økt utdanningskvalitet skal gjennomføres, må vi ha en klar styrking av basisbevilgningen. En solid og forutsigbar basisbevilgning sikrer den enkelte institusjonen rom til å tilby utdanning av høy kvalitet. Basisbevilgningene er den viktigste garantien for langsiktig utvikling av universiteter og høgskoler. NSU og StL mener at en kraftig økning i basisfinansieringen er en nødvendig investering i fremtiden.

Tora Aasland varslet i Aftenposten 31. august at hun ville sette ned et utvalg som skulle se på handlingsrommet til utdanningssektoren. Studentorganisasjonene støtter et slikt utvalg, men minner om at dette ikke må gå på bekostning av friske midler til sektoren fra og med statsbudsjettet for 2010.

¹ Tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft etter utdanning, 1986 - 2025

2. Legge til rette for heltidsstudenten

Begrepet "heltidsstudenten" var flittig brukt ved innføringen av Kvalitetsreformen. Et viktig element for å kunne nå målet om heltidsstudenten er god studiefinansiering slik at studenter kan konsentrere seg om studiene. Norge er tjent med at studenter fullfører på normert tid og kommer ut i jobb for å bidra med sin kompetanse i samfunnet. For å kunne nå målet om heltidsstudenten har studentorganisasjonene to konkrete tiltak som vil hjelpe.

a) Knytte kostnadsnormen for studiefinansiering opp til Grunnbeløpet i folketrygden (G).

Norsk høgere utdanning svekkes ved at utviklingen av kostnadsnormen ikke følger samfunnets generelle kostnadsutvikling. Det er en uønsket utvikling at studentene over tid har fått svekket sin kjøpekraft målt opp mot andre grupper. Studentene mener derfor at kostnadsnormen må knyttes til en referanse som blir regulert årlig av staten; Grunnbeløpet i folketrygden. Studentorganisasjonenes langsiktige mål er en studiefinansiering på 2G, og ønsker en forpliktende intensjon om å jobbe mot dette målet.

Tall fra SIFO, kombinert med tall fra SSBs levekårsundersøkelse fra 2005, viser at en student med et nøkternt månedsforbruk trenger 11 500 kroner hver måned. Det er ca. 3000 kroner mer enn studentene får i 2009. Samtidig har 62 prosent av studentene deltidsjobb. 46 prosent av disse sier til SSBs levekårsundersøkelse at de jobber fordi de ikke klarer å leve av studiestøtten alene. Bare én av tre studenter studerer på heltid uten noen form for bijobb.

b) Utvide studiefinansieringen til 11 måneder.

Etter implementeringen av Kvalitetsreformen har undervisningsåret blitt lenger. På grunn av dette opplever mange studenter å komme i en vanskelig økonomisk situasjon hver vår, og finner at de i mai må velge mellom å lese til eksamen eller jobbe for å sikre inntekt i juni. Dette kommer av at et studieår regnes som 10 måneder, med siste utbetaling 15. mai, mens mange studenter har siste eksamen langt ute i juni.

Dagens ordning setter studenter i et likviditetsproblem i sommermånedene. Lønn fra sommerjobb dukker sjelden opp på konto før i juli/august. For å sikre seg penger i juni må derfor mange studenter jobbe i mai for å sikre seg en utbetaling i juni som kan dekke husleie og andre utgifter.

3. Fortsette utbyggingen av studentboliger

Studentboliger er et av de viktigste virkemidlene vi har for å sikre prinsippet om lik rett til utdanning. Det er økonomisk vanskelig for studenter å komme seg inn på det åpne leiemarkedet, og det er spesielt vanskelig for internasjonale studenter og tilflyttende studenter. Å bygge nok studentboliger vil ikke bare gagne de studentene som får bo i studentsamskipnadene sine gode og rimelige boliger. Det vil i tillegg bidra til å dempe markedsprisen i det åpne leiemarkedet, samt sette en kvalitetsmessig god standard på utleieboliger, under forutsetning at dekningsgraden er god nok.

Studentorganisasjonene har et mål om at dekningsgraden på studentboliger skal være 20 prosent.

Studentorganisasjonene er meget fornøyd med regjeringens siste års satsing på studentboliger. Allikevel er dekningsgraden fortsatt under 10 prosent mange steder, og NSU og StLs Studentboligundersøkelse² viser at er de aller fleste studentsamskipnadene er langt unna å nå målet om 20 prosent dekningsgrad. Utbyggingstakten på studentboliger står ikke i stil med den stadig økende studentmassen, og stadig flere studenter står uten bolig ved semesterstart. De siste tallene fra studentsamskipnadene viser at allerede i juni stod over 14.000 studenter i kø for å få studentbolig.

I tillegg er det, som nevnt, ventet en studenteksplosjon de neste fire årene. Antall studenter som vil ønske seg en studentbolig vil øke dramatisk og studentorganisasjonene frykter at dekningsgraden vil synke drastisk de neste årene.

Sammen med studentsamskipnadene ønsker studentorganisasjonene at kostnadsgrensa for bygging av studentboliger blir fjernet. Kostnadsgrensen vanskeliggjør i dag studentboligbyggingsprosessen for mange studentsamskipnader, og gjør at de må kutte i, for eksempel, gode miljøtiltak. Kostnadsgrensen er heller ikke differensiert, slik at det statlige tilskuddet uteblir uavhengig av hvor mye over kostnadsgrensen de ulike boligprosjektene ligger. NSU og StL mener en bedre løsning vil være å styrke Husbanken sin rolle i tildelingen av statstilskudd til studentboligbygging, slik at tildelingsprosessen kan bli mer fleksibel, og sørge for en raskere utbyggingstakt som fortsatt sikrer studentene gode og rimelige studentboliger.

Studentorganisasjonene mener videre at rammevilkårene må legges bedre til rette for at man får den nødvendige utbyggingstakten av studentboliger, eksempelvis gjennom en økning av tilskuddssatsen.

² NSU og StLs Studentboligundersøkelse 2009: <http://nsu.no/uploads/Studentboligunders%C3%B8kelsen2009.pdf>

Sekundære ønsker fra studentorganisasjonene

Studiefinansiering for studenter med funksjonsnedsettelse:

De økonomiske behovene til studenter med funksjonsnedsettelse er ikke godt nok ivare tatt gjennom dagens studiefinansieringsordninger. Dette bryter med ett av de viktigste prinsippene i norsk høgere utdanning: Lik rett til utdanning. Slik Lånekassa fungerer i dag, vil studenter som blir forsinket pga funksjonsnedsettelse ende opp med større studiegjeld enn andre studenter. Studenter med funksjonsnedsettelse kan videre ofte ikke jobbe ved siden av studiene på linje med andre studenter, og trenger derfor en bedre støtteordning og som gjelder hele året. Organisasjonen Unge Funksjonshemmede har levert en rapport³ som foreslår en rekke løsninger på problemene, og NSU og StL støtter forslagene Unge Funksjonshemmede kommer med.

Psykososial helsetjeneste for studenter:

I følge SSBs levekårsundersøkelse fra 2005 er studenter en mer utsatt gruppe i forhold til psykososiale plager enn befolkningen for øvrig. NSU og StL mener derfor at studentsamskipnadene bør gjøres i bedre stand til å tilby studenter et godt psykososialt lavterskeltilbud. Flere steder er studentsamskipnadenes psykososiale helsetilbud et godt supplement til de kommunale og regionale helsetjenestene, da særlig fordi studentsamskipnadenes tilbud i større grad kan hjelpe de med studierelaterte plager. I dag får kun de fire største samskipnadene støtte gjennom de regionale helseforetakene, og trygderufusjon for behandlinger psykologene ved samskipnadene gir. NSU og StL mener at alle studentsamskipnadene skal motta trygderufusjoner for et slikt tilbud på lik linje med statlige tilbud, og at alle studentsamskipnadene skal ha rett på statlige tilskudd øremerket psykososial helsetjeneste.

Kollektivtilbud for studenter:

Studenter ønsker, og er i mange tilfeller avhengige, av et godt kollektivtilbud med fordelaktige studentrabatter. Den siste tids kutt i studentrabatter, eksempelvis hos SAS, er distriktsfiendtlige forslag som rammer en allerede presset økonomisk gruppe. StL og NSU mener at kollektivrabatten for studenter skal økes til 50 prosent og gjøres uavhengig av alder og studiested. Samtidig må bevilgningene til kollektivtrafikk og jernbane økes betraktelig. NSU og StL mener en satsning på kollektivtilbud for studenter vil bidra til å sikre prinsippet om lik rett til utdanning.

Læringsmiljø for studenter:

Studenters læringsmiljø er i dag i for liten grad dekket gjennom lovgivning. Mens skoleelever har et eget kapittel i Opplæringsloven, og arbeidstakere er dekket av Arbeidsmiljøloven, er studenters rettigheter kun delvis ivare tatt gjennom Universitets- og høgskoleloven. Dette er problematisk, både ut fra et rettighetsperspektiv, men også fordi studenter risikerer å komme i en situasjon med dårlig inneliv, utbredelse av mobbing og mistriksel eller lite forutsigbarhet ved en eksamenssituasjon, uten at man har noen mulighet til å gjøre noe med det. NSU og StL mener derfor studenters læringsmiljø i større grad må forankres i lovgivningen, fortrinnsvis gjennom en styrkning av Universitets- og høgskoleloven.

³”Studiefinansiering for funksjonshemmede – Fordi det lønner seg”, Unge Funksjonshemmede, 2008.

Kontakt:

Ina Tandberg, leder av Studentens Landsforbund

e-post: [leder@stlweb.no/](mailto:leder@stlweb.no)

tlf: 22 04 49 82/ 95 90 04 59

Anne Karine Nymoen, leder av NSU

e-post: anne.karine@nsu.no

tlf: 95 79 25 56